ION ZELEA-CODREANU

Ravașu' unui țaran

cătră

Frații săi din județu Suceava.

VĂLENII-DE-MUNTE

„Neamul Românesc" — TIPOGRAFIE. — EDITURĂ. — LEGĂTORIE DE CĂRȚI

1911.

ION ZELEA-CODREANU

Ravașu' unui țaran

cătră

Frații săi din județu Suceava.

VĂLENII-DE-MUNTE

„Neamul Românesc" — TIPOGRAFIE. — EDITURĂ. — LEGĂTORIE DE CĂRȚI.

1911.

Fraţilor,

Vă trimet ravaşu iesta ca să mă apăr de clevetirile şi minciunile pe cari le-o iscodit şi le-o împrăştiet jidanii şi slugile lor în potriva mea, pentru a mă ponegri în faţa ţărănimii, mai ales în judeţul Suceava. Şi eu zic în fruntea cărticelii ieştia că'i *«răvaşu unui ţaran»* către fraţii săi ţarani, da' par'că'i văd sărind în sus şi strigând că eu nu's ţăran, fiindcă îs învăţător la o şcoală mai înaltă, cum să zice la gimnaziu, în oraşu' Huşi. Da! Asta'i adivărat că eu, fiindcă am învăţat carte, îs învăţător la o şcoală mai înaltă, dar din părinţi, moşi şi strămoşi eu îs ţaran. Şi nu numai sângele meu îi sânge de ţaran, ea' şi sufletu meu o rămas suflet de ţaran şi inima mea inimă de ţaran, macar că am învaţat carte mai multă şi m'am făcut învătător la o şcoală mai înaltă. Îi drept că sînt mulţi ficiori de ţarani, chiar şi eu cunosc vre-o câţiva, cari dupăce o învaţat macar ciceva carte şi o agiuns în vre'o slujbă, ori s'o făcut advocat, apoi o uitat cu totu de năcazurile, chinurile, suferinţele şi nedreptăţile pe cari le sufere ţărănimea. Nu numai că nu să gândesc că ar fi de datoria lor să'i lumineze, să'i sfătuiască şi să'i îndrepte pe ţarani, pe calea cea bună, ca să scape de chinuri şi de nevoi, da' li'i ruşine macar să zică că's ficiori de ţarani. Cunosc un ficior de ţaran clacaş, care s'o făcut doftor la târg,

şi care, de câte ori vorbeşte despre ţarani, nu'i numeşte altfel decât «ţopârcă», şi mai cunosc unu' care fiind învăţător la o şcoală din târg şi venind la dânsu' soră-sa dela căsuţa părinţilor, din depărtare mare, ca să'l vadă că'i era dor de dânsu, n'o suferit-o în casă ori la masă cu dânsu şi cu femeia lui, ci o ţinut-o numa' în bucătărie cu sluga şi cam ascunsă, ca nu cumva s'o vadă cineva, s'o întrebe cine'i, şi ca să spuie că'i sora lui. Ba mai sînt încă şi altfel de ficiori de ţarani, cari dupăce o agiuns în slujbe mari, sau s'o făcut advocaţi, s'o dat cu totul pe partea impilatorilor ţărănimi şi când pot jupesc şi pielea de pe ţaran. Ştiţi, tocmai povestea codrului cu coada de topor. Ei vedeţi, fraţilor, aiesta'i blăstămu' nostru, că dacă toţi ficiorii de ţarani, câţi îs astăzi domni mari prin cele târguri, n'or fi uitat de unde s'o ridicat, apoi ar fi mai multă dreptate şi mai puţină suferinţă pentru toată ţărănimea românească. Da' să nu desnădăjduim, că tot mai sînt şi ficiori de ţarani de aceia cari învăţând carte multă, nu numa' că n'o uitat de nevoile, suferinţile şi nedreptăţile pe cari le sufăr fraţii lor, ci în inima şi în sufletu' lor tot ţarani o rămas, şi's hotărâţi să'şi jertfească munca vieţii lor întregi pentru luminarea şi rădicarea ţărănimii la o stare mai bună şi la un trai mai omenesc. Ei, aieştia macarcă îs învaţaţi şi trăesc la târguri, tot ţarani o ramas, şi cu trupu' şi cu sufletu' lor. Şi unu' din ţaranii ieştia sînt eu! Aşadar tot am avut drept să zic că ravaşu' mieu ieste «ravaşu unui ţaran cătră fraţii săi».

Da' spuneam că vă scriu ravaşu' ca să mă apăr de clevetirile şi minciunile jidanilor şi a ciocoilor. Şi par'că văd că aveţi să vă întrebaţi în gând: Oare

dece să mă cleveteaseă ei tocmai pe mine şi să născociască câte minciuni în lume în potriva mea? Apăi să videţi dv. dece: se tem ca nu cumva fraţii mei ţarani să aibă încredere în mine şi să asculte de poveţele mele. Ei o văzut că eu îs hotărît să lupt pentru ţarani împotriva tuturor lipitorilor, de astăvară, când am trecut prin mai multe sate şi le-am vorbit oamenilor în mai multe locuri.

Dar iată, să videţi şi dv. ce minciuni o scornit ei în potriva mea, şi cum mă clivetesc: Mai întâiu zic că eu am botezat pentru a doua oară un copil la Dorna, a' doilea că l-am botezat în Bistriţa şi de-aceia îs un eretic, şi a' treilea că mi-am pus 30 de cumătri ca să strâng daruri multe, şi că astfel am strîns turme de oi şi cirezi de vaci. Amu să videţi ce'i adivarat din ce zic ei şi cum o fost lucrurile.

Astăvară, prin lunile Iulie şi August m'am dus cu fimeia şi copiii mei în comuna Dorna, în casa unui ţaran, ca să văd frumuseţile munţilor noştri, şi mai ales să văd cum mai trăieşte ţărănimea românească din părţile acele. Da' cum s'o întâmplat, chiar la câteva zile după ce am sosit eu în Dorna, tovărăşia sătenilor de-acolo o deschis o dugheană, şi nişte oameni cari o auzit că am sosit eu în sat m'o poftit să vin şi eu la sărbarea de deschidere şi să li vorbesc ceva. M'am dus cu dragă inimă şi li-am vorbit vr'un ceas: le-am spus că macar că ştiu carte mai multă, da' şi eu îs ţaran, că toată ţărănimea noastră o duce rău din pricina Jidanilor şi a ciocoilor şi că nu este altă mântuire de cât tovărăşia; pentru a deschide dugheni, pentru a cumpăra ieftin cele trebuincioase, pentru a vinde cât mai scump cele ce le au de vânzare, şi pentru a alcătui bancă de unde să se îm-

prumute la vreme de nevoie şi unde să-şi puie prisosul, oricât de mic l'ar avea; în sfârşit dacă ţaranii vor să scape de nedreptăţi şi să aibă legi bune pentru dânşii, atunci trebuie să aleagă în sfatu' ţării oamenii lor, nu pe acei pe care li poruncesc prefecţii să-i aleagă. Vestea cuvintelor mele s'o împrăştiet ca fulgeru în toate părţile, şi de bună samă că fraţii noştri ţarani s'o bucurat, iar Jidanii, cum o aflat, s'o adunat la un loc şi o dat prin telegraf jalbe la stăpânire, spunând că eu aş aţâţa oamenii în potriva lor şi aş fi sfătuit lumea să-i alunge cu parii. Spuneau minciuni neruşinate, pentru că eu n'am sfătuit şi n'oi sfătui pe nimeni să facă ceva împotriva legilor, dimpotrivă eu i-am sfătuit pe oameni să fie cu dragoste şi unire între olaltă şi să lupte împotriva tuturor relelor de care pătimesc numai pe temeiul legilor ţării. Aşa încît Jidanii o ramas cu jalbele, iar sătenii în dragostea lor aflând că eu am un băeţel pe care nu-l botezasem încă, fiindcă doream de mai înainte să mi-l boteze vre-un ţăran de undeva, s'au hotărît să mi-l boteze ei. S'au ales treizeci şi opt de gospodari inimoşi din toate Dornele şi de pe valea Bistriţei şi am făcut un botez şi-o cumătrie ca în vremile cele bune bătrâneştí: pe malu Bistriţei, cu brazi, cu steaguri, cu săcăluşi, cu lăutari, cu sute de ţărani de faţă, şi o fost o veselie şi voie bună ca aceia! Iar îndată după săvârşirea sfintei taine a botezului, eu le-am ţinut cumătrilor mei şi tuturor celor de faţă o cuvântare de mulţămire pentru că mi-a botezat copilu'. Li-am spus că prin ei eu mă simţesc cumătru cu întreaga ţărănime românească de la Nistru şi până la Tisa, şi că precum ei fiind nănaşi s'au legat cu jurmânt să se îngrijească ca finul lor să fie crescut în legea creşti-

nească a strămoşilor, tot aşa şi eu trebue să le mulţămesc pentru bucuria mare ce mi-au făcut-o, tot cu un jurământ. Aşa dar am rădicat mâna în sus şi am depus înaintea mulţimei care era de faţă jurământul acesta: «Jur înaintea lui Dumnezeu şi-a oamenilor, să jertfesc munca vieţii mele întregi pentru alinarea suferinţelor ţărănimii româneşti, şi să lupt până la cea de pe urmă suflare pentru drepturile şi binele ei. Aşa să-mi ajute Dumnezeu. În numele Tatălui şi a' Fiului şi a Sfântului Duh, Amin!» Şi am pecetluit acest jurământ făcîndu-ne sămnul crucii, atât eu cât şi toată ţărănimea înaintea căreia am jurat. Şi îl scriu eu jurământu aista şi aici, ca să ştie toată suflarea ţărănească, că eu am săl ţin cu sfinţenie toată viaţa mea, pentru că şi eu mă simţesc ţaran, şi toate durerile şi nădejdile lor or fi totdeauna durerile şi nădejdile inimii mele. Ei! Da' jurământu' aiesta i-o pus pe gînduri pe Jidani şi pe înşălătorii ţaranilor şi de aceia o început ei o vrăjmăşie pe viaţă şi pe moarte în potriva mea. Da' eu vă spun încă odată aici ca să ştiţi şi dv. şi s'o ştie şi ei hotărât, că de-aş şti că mi se trage şi moartea, eu de jurământu mieu tot n'am să mă las! Ei de ocamdată îi trag însă cu minciunile înainte: că eu aş fi botezat copilu a doua oară! Aşa de tare o împrăştiet ei minciuna iásta încât i-o pus la îndoială chiar şi pe cei 38 de cumătri ai mei, şi atunci eu am trebuit să scot o adeverinţă pe coală timbru de la părintele protopop din judeţul Fălciiu, unde stau eu, precum că n'a fost botezat copilu' meŭ aici, şi l-am trimes preotului care l-o botezat, ca să-l arăte la oameni şi să-i liniştească. Iar cât priveşte de calcarea canoanelor cu botezu' în apă curgătoare şi şi că eu de aceia aş fi un eretic, apoi iaca ce răs-

pund eu în potriva clevetirii aestia: Adivarat că eu l-am întrebat pe preot de mai înainte ori de se poate să-mi boteze copilu' în Bistrița, și părintele mi-a spus că se poate, numai trebuiesc făcute mai multe rugăciunĭ, și anume pentru asta. Și așa s'o făcut. Da' eu socot că părintele Nicu Ortoanu, unu din cei mai cu râvnă preoți din țară, o fi cunoscând o leacă mai bine canoanele bisericești, de cât Jidanii, dușmani ai lui Hristos, și de cât niște vânduți cari prin faptele lor o uitat nu numa' legea strămoșască, da' și drumu' bisericii. Dar apoi, mă rog, însuși domnu' nostru Isus Hristos nu s'o botezat în râu' Iordanului? Și doar' nu i-o trăsnit nimărui p'in cap până amu să spuie că chiar fiul lui Dumnezeu o fost un eretic! Clevetitorii mei, să știe însă bine, că eu mi-am botezat băietu' în Bistrița, ca să fie — când o fi mare — neadormit ca Bistrița, în luptă pentru binele țărănimei și apărarea legei și moșiei strămoșești! Iar cât privește de turmele de oi și de cirezile de vaci pe cari, zic ei, că le-am luat de la cumătri, apoi să deie Dumnezău ca atâta să aibă acei cari o spus minciuna asta, că eu n'am luat nici o viţică și nici o oaie. Că doară după obiceiu' strămoșesc, nici nu se dau daruri de cât atunci când finu' vine cu colaci la nănașii lui. Da' asta dacă o ajuta Dumnezău om face-o de amu înainte, și om face-o așa în cât potrivnicii țaranilor și lepădații de lege, chiar să crăpe de ciudă! Da' ce știu ei de obiceiurile noastre strămoșești, ei știu numa' iscodească minciuni și să svârlă spuză în ochii oamenilor, ca să-i poată înșela mai bine!

Și apoi să videți altă minciună și mai nerușinată, 'cică eu aș fi fugit din Bucovina, fiindcă aș fi făcut pe acolo niște fapte rele. Adivarat, fraților, că eu

m'am născut în Bucovina, pe pământu' nostru hrăpit de dușmani, unde se odihnesc moaștele Marelui Ștefan Vodă, și până la o vrâstă mai înaintată nu pot calca pe pământu acela românesc, de oarece când mi-o venit vremea să intru la oaste, eu n'am vrut să slujesc sub steag străin, ci am venit și m'am făcut oștean sub steagu' românesc, și îs ofițer în oastea românească! Amu socotiți și dv. ori de asta îĭ o faptă rea. Și știți cine o spus minciuna asta? Unu' care n'o fost oștean, care nici nu știe ce-i cinstea și vrednicia ostășească pentru apărarea țării, unu' despre care se poate dovedi oricând cu dosarele tribunalului din Folticeni, că mai amu vr'o 20 de ani o furat niște bani și-o fugit din țară și-o umblat fugar o bucată de vreme, până o putut acoperi lucrurile. Și el, nemernicu', gândește că și eu aș pute fi ca dânsu!

Da' să vede că tot își dau ei cu socoteala, că n'au să poată întoarce mintea țăranilor numai cu minciunile iestea și de aceia mă mai clevetesc în toate părțile și altfel, zic că eu aș fi lup în piele de oaie, fiindcă m'aș fi îmbrăcat numai amu țărănește ca să fur mințile țăranilor. Mare minciună, fraților! Eu am umblat îmbrăcat numa' țărănește până am sfârșit școlile și am intrat la oaste. Iar pe urmă am trebuit să-mi cumpăr straie nemțăști, pentru că pe aici pe unde locuiesc eu, țăranii din nenorocire și-o părăsit portu strămoșesc, așa că n'am avut de unde-mi cumpara straie țărănești. Astăvară însă fiind prin județu' Suceava și văzând mândreța portuluĭ pe care l-o purtat părinții, moșii și strămoșii mei, și pe care l-am purtat și eu, mi-am cumpărat straie țărănești pentru mine, pentru femeia și pentru copiii mei, și amu îmblu îmbrăcat țărănește chiar și la școala înaltă

unde-s învățător, macar că nime în târgu iesta nu îmblă îmbrăcat țărănește. Da' de lup, ce-i drept, îs lup pe față, nu în piele de oaie, și vai de stâna Jidanilor și cireada impilătorilor când o fi și-oi străbate odată într'ânsele!

Da'poi altă minciună cornurată: că astăvară venind la hram la Baia, aș fi încercat să li vorbesc oamenilor la biserică și că lumea nu m'o lasat să vorbesc, ci m'o scos afară din sat. Asta o spun ei prin părțile muntelui, că la șăs mai degrabă ar fi prinși cu minciuna, pentrucă multă lume știe că eu am vorbit în ograda bisericii din Baia, în fața a sute de țarani, adunați din toate părțile, și le-am vorbit din toată inima, așa încât cei bătrâni mi-o urat sănătate ca să li mai vorbesc și altădată cum li-am vorbit atunci! Întrebați pe oricine o fost la hramu bisericii din Baia și are să vă spuie.

Și după toate astea zic în toate părțile că eu n'aș fi cetățean, adică n'aș avea drepturi, și de-aceia n'aș avea voie să'mi pun candidatura la deputăție. Ei, videți, asta'i grija lor cea mare! Asta'i groaza jidanilor și a ciocoilor! De-aceia se zbat în toate părțile și spun la minciuni, cât nu te'ncape gîndu'! Asta li îngheață sîngele în vine și răsuflarea în chept! Și în feliu' lor au ei dreptate să se teamă, da' să'și aducă aminte de vorba bătrânească, pe cumcă dece se teme cineva de-aceia nu scapă! Iar de drepturile mele să nu se îngrijască de fel, că eu le am pe toate. Numa' mă mir mult de-un lucru! Dacă ei cumva cred cu adevărat că eu n'am voie să'mi pun candidatura, atunci ar trebui să n'aibă nici o grijă. De ce se frământă depe amu și nu'și mai găsesc loc?

Da încaltea după atâtea minciuni, o spun și un

lucru adevărat; Anume că toate partidele ciocoiești au să se uniască în potriva mea, au să strângă șuruburile — adică au să facă samavolnicii în potriva alegătorilor — ca să nu pot reuși! Așa încât, zic ei, ar fi zadarnic să mai lupte țaranii pentru alegerea mea, că n'au să poată face nimica. Că au să se uniască toate partidele ciocoiești în potriva tuturor acelora cari s'au hotărât să lupte pentru țărănime, asta îi cred pe cuvânt. Și nu numa în județul Suceava, ci în toate județele din țară. Ba, eu aș putea să mai adaug fără teamă c'oi da greș, că mai ales în Moldova jidanii au să deie bani cu găleata și au să scoată butoaiele cu băutură în drum, ca să cumpere mințile țaranilor, și astfel să'i facă să nu voteze pe acei cari s'au hotărît să'și deie și viața pentru binele țărănimii, ci pentru aceia cari de zeci de ani storc țara în unire cu jidanii. De-asemenea îi cred tot pe cuvînt că unde or vide că nu pot face treabă cu bani și cu băutură au să încerce cu amenințări și cu samavolnicii. De asta îi credem fără să se jure, fiindcă îi știm cine sînt! Dar uită dumnealor un lucru, anume că votu se dă în taină, că numai Dumnezeu știe pe cine a votat alegătoru, așa încât el poate să juruiască votu' la toți și să'l deie cui vra și cui știe el că'i priește. Și nu știe dumnealor alte lucruri, anume că asupra țărănimii din țara întreagă bate un vânt de redeșteptare, că țărănimea s'o săturat de minciunile pe cari partidele ciocoiești le tot spun de 40 de ani, că țărănimea vrea să'și spuie și ea cuvântu' și durerile în sfatu' țării, unde se tot fac legi peste legi pentru dânsa, dar fără să fie și ea întrebată și fără să fi putut până amu să'și spuie cuvântu', pentrucă a ales în totdeauna tot numa' oa-

meni pe cari i-o vrut stăpînirea, şi de-aceia o agiuns la sapă de lemn, pe când alţii o făcut averi din nimica şi fără muncă, de-aceia jidanii s'o lăţit ca pecinginea peste toată ţara! Şi amu vrau şi ţarani să facă odată cum socot ei, nu cum li cere prefectu', ca să vadă cum a mai fi! Ei! Toate astea dumnealor nu le ştiu, da' au să le vadă, dacă o vrea Dumnezeu.

După aceia mai zic ei în toate părţile, că dece mi-am ales eu tocma' judeţu' Suceava, dacă eu nu stau acolo. Mai întâiu nu'i adivărat că eu mi-am ales numa' judeţu' Suceava, pentru a împrăştia cuvântu' dreptăţii, adivărat este însă că eu îmi îndrept gându' şi inima mea, mai cu deosebire cătră judeţu' iesta, pentru că ţărănimea Suceveană îi cea mai pricepută şi mai trează din toată ţara, îi fruntea ţărănimii, şi dacă este să pornească de undeva vremile cele bune şi mântuirea ţărănimii româneşti din toată ţara, apoi mai ales de acolo au să pornească ele.

Da' să vede că tot o sîmţit ei că minciunile pe cari le împrăştie, nu prind şi că la urma urmei tot s'ar putea întâmpla să nu scape de mine, de-aceia în desnădejde mai zic ei un lucru, anume că ce au să folosască ţaranii dacă m'or alege pe mine, că eu stau departe, şi când or ave nevoie de mine n'au să mă găsască. Videţi ce grijă i-o apucat! Numa' atâta că se înşală ei, dacă gândesc că şi deputaţii ţărăneşti, ieşti cu gânduri nouă, au să fie tot cum o fost ei, adică să aştepte ca ţaranii să'i cate pe dînşii. Nu! deputaţii cei cu gânduri bune au să'i cate ei pe ţarani, au să le vadă nevoile şi au să'i sfătuiască, să'i lumineze şi să'i îndemne la bine.

Şi aşa fraţilor m'o suduit, m'o hulit şi m'o clevetit în toate părţile. Şi cine? Oameni care au atâtea pă-

cate, încât nimăruia nu i-ar fi greu să le scormonească, să le adune şi să le deie în vileag: şi n'ar fi clevetiri, ci ar fi fapte adivărate! Aşa de pildă aş putea spune mai ales despre acela, care m'o hulit mai mult în toate părţile, că fiind slujbaş o furat din banii ţării, că de aceia o fost dat afară din slujbă şi tras în judicată, că pentru a scapa o fugit pe o bucată de vreme din ţară până când o putut acoperi lucrurile, că o stat la închisoare în cercetare pentru tovarăşie cu tâlharii, şi toate astea le-aş putea da cu nume şi cu dovezi judecătoreşti. Aş mai putea să spun şi să dovedesc cum ciocoieşu iesta o înşelat ţărănimea zeci de ani cu plânsu lui din ochi, nu şi din inimă, de l'o ales deputat, cum lua câte cincisprezece mii de lei de la unii bogătaşi ca să le ajute ca să se aleagă şi ei deputaţi, şi cum prin deputăţie s'o îmbogăţit, şi şi-o căpătuit neamurile. Aş putea să le spun toate astea cu dovezi, da' n'am nevoie s'o fac pentru că noi aceia, care ni-am hotărât să ne jertfim pentru ţărănime, nu vrem să ne rădicăm pe pacatele altora, ci numai cu ajutoru' gândului nostru celui bun, a inimei noastre curate şi a muncei hotărâte. Lasă să suduie, să hulească şi să clevetească ei cât or vrea, că eu mai nu le mai răspund de-amu.

Iar dumnevoastră vă spun cu hotărâre, că pentru alegerile viitoare, care au să fie peste vre-o 2 luni, am să-mi pun candidatura la colegiul ţărănesc din judeţul Suceava, în numele partidului şi programului Naţionalist-Democrat.

Fraţilor,

Amu aveţi să mă întrebaţi dv.: «Ce partid îi acela «*partidu' naţionalist-democrat*? că de partid liberal,

partid conservator şi chiar conservator-democrat tot am mai auzit noi, da' de partidu' naţionalist-democrat nu!» Tot odată mulţi dintre dv. au să întrebe, ce-i aceia «program»? Şi eu sânt dator să vă răspund la amândouă întrebările, numa' să fiţi cu băgare de seamă la cele ce vă spun, pentru că până amu nu numai că n'o vrut să ştie nime, care vă sunt nevoile şi durerile, da nici nu s'o gândit, macar aşa de ochii lumii să vă desluşească şi pe dv., cum mai stăm cu ţara, ce rost au şi mai ales ar putea să aibă, partidele, că ce legi ar trebui făcute, şi alte treburi obşteşti de aiestea.

Nu-i nici un neam în lume, care să aibă ţara lui, şi a cărui ţărănime să nu fie adunată în întruniri, unde să i se spuie toate lucrurile astea. Da' la noi nu s'o pomenit de-aşa ceva, ca şi când ţara asta n'ar fi şi a celor 5 milioane şi jumătate de ţărani. Şi să se ştie că până când n'au să se ţie întruniri şi la ţară, adunându-se ţaranii din mai multe sate la olaltă, cum se ţin la târguri, până atunci o adivarată deşteptare a ţărănimii în privinţa rosturilor obşteşti nu se poate face. Treaba asta o ştiu ei tare bine acei cari stăpânesc rând pe rând ţara, dar vezi că tocmai asta nu vrau ei, ca ţărănimea să se deştepte; şi de aceia chiar dacă o încercat vre-unu să ţie o adevărată întrunire ţărănească, i s'o pus toate piedicile, pentru că ei ştiu bine că în ziua în care s'a ţânea cea dintâiu întrunire ţărănească, undeva în ţară, s'a naşte România cea nouă, care are să fie şi a ţaranilor nu numa' a lor! Noi însă avem să începem peste puţin timp a ţânea întruniri ţărăneşti în toată ţara, şi socotim că le-om începe chiar dela d-v. Avem să vă înştiinţăm noi când le-om ţinea, şi atunci să vă scu-

laţi ca un singur om şi să vă adunaţi la locurile unde vom spune noi, ca să ţânem întruniri, la cari au să vă vorbească cei mai aleşi şi cei mai învăţaţi oameni a' neamului nostru. Să nu ascultaţi minciunile şi ameninţările acelora cari au să vă îndemne să nu veniţi la întruniri, că încercările lor îs în potriva constituţiei, care-i legea tuturor legilor, şi cari dă voie tuturor fiilor ţării să se adune în întruniri şi să se sfătuiască în privinţa rosturilor obşteşti a' ţării.

Până atunci însă am să vă spun eu aici pe scurt de ce şi cum s'o înjghebat partidu' naţionalist-democrat, de ce s'o zis aşa, şi ce vra să aducă el la îndeplinire, adică ce «program» are.

Decând *marele Voevod Alexandru Ion Cuza* o trebuit să părăsască domnia şi ţara, fiind duşmănit, prigonit şi vândut din pricina iubirii lui mari pentru ţărănime, de atunci o pus stăpânire asupra ţării nu mai mult ca vr'o mie de inşi, cari cârmuiesc ţara de 45 de ani, aşa cum le vine lor la socoteală. Şi cârmuirea asta a celor puţini în potriva celor mulţi se chiamă în limba învăţaţilor «oligarhie», nu'i rău s'o ştiţi şi asta. Cum însă ţara noastră, macar că'i aşa bogată, nu'i poate ţine pe toţi cei 1000 de-odată, da' mai ales ca să poată mai lesne prosti lumea ei s'o împărţit în partide, şi anume până mai amu vre'o 2 ani erau două: partidu' liberal şi partidu' conservator, iar de vr'o 2 ani s'o mai ivit rupându-se din celelalte două, şi partidu' conservator-democrat. În faţa lumii partidele astea se suduie unele pe altele prin gazetele lor, pîn întruniri şi chiar în sfatu' ţării, de ai crede că îs duşmani de moarte unu' altuia. Da' asta-i numa' de ochii lumii, că acasă ei îs tare buni prieteni. Şi nici-odată partidele astea n'o spus

şi nu spun lămurit şi hotărât ce legi au de gând să facă, adică cum se zice n'au nici un «program». Fiecare din ei spune numai atâta că tot ce-o făcut ori fac ceilalţi îi rău, şi că ei au să facă bine, da' nu vrau să spuie anume nici ce rău o făcut ceilalţi, şi nici ce bine au să facă ei. Iar de se întâmplă ca unii să facă şi legi mai bunişoare pentru ţară, apoi ori vin ceilalţi şi le strică, ori nu se ţin cu toţii de lege, care rămâne numai pe hârtie. Aşa s'o tot schimbat ei la cârma ţării de vre-o 45 de ani, trâmbiţând în toate părţile că ţara merge tare bine, pentrucă are trenuri, telegrafuri, telefoane, automobile — adică trăsuri cari merg singure — şi curţi mari şi frumoase pe la staţii şi prin târguri! Şi de bună samă că nu's rele nici aiestea, decât prin cuvântu' ţară se înţeleg şi oamenii cari trăesc în trânsa şi anume Românii. Să videm cum o dus'o ei şi ce spor o făcut.

Am avut noi un mare poet, adică unu' care iscodeşte din mintea lui şi scrie cântece frumoase şi cu înţeles adînc, îl chema Mihail Eminescu, şi el văzând cum merge neamul nostru o scris o doină în care zice între altele: «Vai de bietu' Român, saracu, îndărăt tot dă racu!» Şi chiar adivarat aşa'i! Am tot dat îndărăt până am ajuns să ne stângem la oraşe, şi să ne închercim la ţară. Jidanii în înţelegere cu cei 1000, pe cari îi ghiftuesc cu bani, o cuprins mai întâiu toate oraşele noastre punând stăpânire pe toate negustoriile şi meşteşugurile, pe toate isvoarele de bogăţie. Şi astfel luându-le Românilor din mînă mijloacele de hrană, Jidanii se înmulţesc zi cu zi, iar Românii se stâng, având mereu mai mulţi morţi de cât născuţi. Iar Jidanii, după ce s'o îmbogăţit pin oraşe, s'o aruncat asupra moşiilor şi asupra satelor. Cea mai

mare parte din pământu' Moldovei se găseşte astăzi în mâna arendaşilor jidani. Şesurile mănoase şi munţii ţării noastre cu toate bogăţiile şi comorile lor sunt în mâna străinilor, cari nu storc numai bogăţiile pământului, ci storc şi munca şi vlaga ţărănimii noastre, încât o ajuns să se închircească, istoviţi de muncă peste puteri, de foame, de boli, de întunericu minţii şi de toate patimile din lume. Dacă om mai fi cârmuiţi încă o bucată de vreme tot aşa, apoi de bună samă că om începe să ne stângem încetu' cu încetu' şi la ţară, cum ne stângem la oraşe, iar pe urma noastră moşia strămoşilor, cari o aparat'o cu râuri de sânge, ar intra în mâna Jidanilor şi altor neamuri, cari abia aşteaptă aşa ceva. În scurt, prin vremuri mai grele şi mai de grea cumpănă n'o trecut nici odată până amu, neamu' nostru. În vremile de demult veniau Tatarii, Turcii şi câte alte lifte, ucideau pradau şi ardeau, da' cine rămânea tot avea ce mânca şi nime nu suferea de foame. Grele vremuri trăim, dar să nu desnădăjduim, ci să ne punem nădejdea în Dumnezău, că ştiţi vorba veche: «cu cât îi primejdia mai mare, cu atâta-i şi Dumnezău mai aproape». În vremuri ca acele prin care trecem noi, el li trimete neamurilor, cari îşi pun nădejdea în el, oameni luminaţi, vrednici şi hotăriţi, cari să vadă primejdia din vreme, să deie alarma, să se lupte cu dînsa şi s'o înlăture. Şi să ne bucurăm, fraţilor! Dumnezău o văzut primejdia seminţiei noastre, şi-a întors cu milă faţa către noi, şi ni-o trimes doi oameni, cu minţile luminate, cu inimile oţălite şi cu voinţă tare, cum nu se nasc la un neam de cât la sute de ani câte unu'! Aieştia 's cei doi mari învăţaţi a' neamului nostru românesc: pe unu' îl cheamă *Alexandru Cuza*, în-

vățător la școala cea mai înaltă din Iași, iar pe celalalt îl cheamă *Nicolai Iorga*, învățător la școala cea mai înaltă din București. Astăzi nu trăiește în lume un neam, care să aibă în viață un învățat mai mare de cât aiesta. Și aiești doi mari învățători a' neamului nostru muncesc și propovăduiesc cuvântu' cel adivarat, de mai bine de 20 de ani, și cu scrisu' și cu vorba, arătând mereu primejdia care ne amenință pe toți si arătând căile, cari duc la mântuire. De la început nimeni nu voia să-i audă, până când n'am început a ne înfrupta noi cei mai tineri, în cea mai mare parte ficiori de țarani, din bielșugul minții, a cuvântului și a scrisului lor. Când ne-am simțit maĭ în număr și am văzut că nu-i vreme de pierdut, ne-am adunat as'primăvară cu toții, în ziua de Sfântu' Gheorghe la București, unde sfătuindu-ne două zile întregi ne-am închegat într'un nou partid, în potriva celorlalte partide, cari de 45 de ani ni duc neamu' la pierzare. Cu toată prigonirea și vrăjmășia pe viață și pe moarte, pe care o pornit-o Jidanii și celelalte partide în potriva noastră, noi tot sântem peste o mie cinci sute de oameni, hotărâți să muncim fără șovăire și să ne jertfim munca, familia și viața noastră întreagă, pentru mântuirea neamului nostru primejduit. Și partidu' iesta a' nostru se chiamă partidu' «Naționalist-Democrat», după cuvintele nație și democrație, din limba cărturărească. «Nație» însămnează neam și naționalist acela care luptă și muncește pentru binele neamului întreg, iar «democrație» se chiamă cârmuirea poporului prin el însuși, iar democrat este acela care luptă și muncește ca un neam să ajungă a se cârmui singur, prin cei aleși de neamu' acela după voința lui slobodă. Da' să băgați bine de

samă, că sânt și alții cari zic că's democrați, da' ei tot din cei vechi sânt și vrau ca țara noastră să fie cârmuită de Jidani, sau poate mai ales de Jidani, și aceia sînt așa numiții «conservatori-democrați» și alții niște bieți rătăciți numiți «social-democrați», aieștia îs smintiți de tot, vrau să ne lepădăm de biserică, să n'avem oaste, să dăm drepturi tuturor Jidanilor și alte prăpăstii. D-v. să știți însă bine că partidu' de mântuire a' țării și a neamului nostru se chiamă *partidu'* «*Naționalist-Democrat*, în frunte cu domnii *Alexandru Cuza* și *Nicolai Iorga*. Și partidu' aiesta se deosebește și altfel de celelalte partide, cari nu spun anume, lămurit și hotărât, ce legi vrau să facă. Noi, când ne-am sfătuit la închegarea partidului, ne-am și hotărât pentru ce legi și prefaceri vrem să luptăm, și deocamdată avem 49 de puncte, cari la un loc alcătuiesc «*programu'*» partidului nostru. Zic «deocamdată», pentru că noi ne-am hotărât să ne adunăm odată pe an chemând și țărănimea la statu' nostru, și dacă atunci s'or mai găsi și alte pucte bune le-om adăuga la program. Dar iată progamu' nostru:

PROGRAMUL NAȚIONALIST-DEMOCRAT

Votat în consfătuirea dela 23—24 Aprilie 1910

A. — Politica externă.

1. O politică externă care, plecând dela conștiința unității neamului și a intereselor lui solidare în toate privințele, să întrebuințeze cu înțelepciune toate împrejurările potrivite ce se oferă, fără a se angaja în costisitoare și primejdioase alianțe cu Puterile mari și să caute în același timp și apropriarea de vecinii

României în Peninsula Balcanică, dobândind în această unire locul hotărâtor ce se cuvine de drept şi după toată tradiţia istorică României.

B. Politica internă.

Reforme privitoare la clasa ţărănească

2. Revizuirea operei de împroprietărire dela 1864, în sensul de a se întregi împroprietărirea acolo unde s'a dat cu lipsă şi de a se înlătura usurpatorii acestor pământuri.

3. Colonizarea pe moşiile Statului cu plugari români aleşi şi întemeierea de ferme-model, cu anexe de industrii agricole.

4. Hrănirea Casei Rurale, prefăcută în Instituţie de Stat, cu excedentul budgetar şi cumpărarea de către această Casă a moşiilor dela Societăţile de asigurare şi Instituţiile de binefacere.

5. Interzicerea dreptului de a se aduce lucrători agricoli străini, întru cât în ţară sunt lucrători români disponibili, si crearea unui Oficiu permanent al muncii.

6. Desfiinţarea prestaţiei.

7. Desfiinţarea capitaţiei (impositului personal) şi aşezarea unui imposit progresiv pe venit.

8. Cadastrarea proprietăţii imobiliare.

9. Organizarea administrativă a proprietăţii moşnenilor aflaţi în idiviziune şi comasarea proprietăţii individuale.

10. Încurajarea industriei casnice ţărăneşti.

11. Interzicerea dreptului pentru străini de a lua moşii în arendă.

12. Oprirea prin lege a stabilirii Evreilor la sate.

13. Restabilirea legăturilor tradiţionale dintre Biserică şi Şcoala Rurală, prin prelungirea cursului pri-

mar până la vârsta de 16 ani, introducându-se într'o măsură mai largă învăţământul practic agricol şi cel religios.

14. Desfiinţarea tutelei Statului asupra Băncilor populare şi constituirea lor în federaţii independente.

15. Dezvoltarea cooperaţiei rurale şi preferarea obştilor săteşti la antreprise şi furnituri, faţă cu oricine alţii, la preţuri egale.

16. Ţinerea în seamă a vechiului drept vicinal (protimisis) faţă de sătenii din satele apropiate, la vânzarea de moşii.

17. Sporirea impositului pentru aceia cari nu-şi caută singuri moşiile.

18. Stabilirea în dreptul succesoral al unui minimum în împărţirea proprietăţii ţărăneşti.

Reforme privitoare la clasa de mijloc.

19. Reformarea în sens practic a şcolilor de comerţ şi meserii şi acordarea prin lege de garanţii şi de ajutoare materiale absolvenţilor români.

20. Crearea de şcoli practice de industrie şi comerţ şi instalarea în regiunile ameninţate de concurenţa străinilor, a unor deposite de produse şi mărfuri, pentru vânzarea en-gros a acestor mărfuri la comercianţii români.

21. Crearea unui credit comercial şi industrial, pentru ajutorarea comercianţilor şi industriaşilor români.

22 Înlăturarea străinilor de la furnituri şi lucrări şi acordarea lor de preferinţă la asociaţii de meseriaşi români.

23. Scutirea de patentă pe timp de un an de zile a micilor întreprinderi comerciale şi industriale româneşti.

24. Naţionalisarea industriilor care se bucură de favoarea legilor protecţioniste.

25. Măsuri de înfrânare a falimentelor frauduloase şi de înfrânare a cartelurilor şi trusturilor comerciale şi industriale; schimbarea legilor comerciale în sensul înfrânării moratoriilor.

26. Declararea şi verificarea capitalului iniţial al comerciantului începător, de către Camerele de Comerţ.

27. Asigurarea lucrătorilor şi muncitorilor români în contra accidentelor muncii şi bătrâneţelor, cu proteguirea muncii, minorilor şi femeilor în fabrici.

28. Monopolul asigurărilor către Stat.

29. Organizarea pe nouă baze arbitrale a legislaţiei privitoare la conflictele muncii.

30. Transformarea docurilor, făcându-se din ele debuşeuri de căpetenie ale producţiei agricole şi industriale româneşti.

31. Înlăturarea tarifelor privilegiate de la C. F. R. pentru societăţile străine.

Reforme privitoare la clasa dirigentă.

32. Naţionalisarea învăţământului şi a educaţiei în şcoală fără a se excepta şcolile particulare.

33. Apropierea Universităţilor de dezvoltarea şi nevoile actuale ale neamului şi autonomia lor desăvârşită.

34. Organisaţia autonomă a clerului şi crearea unui fond religionar.

35. Şcoli de administraţie, inamovibilitatea administrativă a tuturor funcţionarilor Statului, judeţului şi comunei.

36. Îmbunătăţirea situaţiei materiale a Corpului didactic.

37. Incurajarea mişcării artistice naţionale.

38. Crearea unei Academii comerciale în porturile dunărene Galaţi sau Brăila, pentru formarea înnaltei culturi comerciale şi industriale.

Reforme cu caracter general.

39. Ridicarea oştirii române până la o putere măcar îndoită faţă de aceia a oricărui Stat balcanic şi educaţia militară a poporului.

40. Scoaterea Evreilor din armată.

41. Monopolul alcoolului şi educaţia antialcoolică prin şcoală şi armată,

42. Crearea Casei Spitalelor rurale şi urbane.

43. Crearea de biblioteci populare în toate centrele urbane şi rurale.

44. Imcompatibilitatea între funcţiunile publice şi demnităţile politice şi situaţiunea de membri în Consiliile de Administraţie a societăţilor străine.

45. Soluţia problemei jidoveşti prin eliminarea jidanilor, dezvoltând puterile productive ale Românilor şi proteguind întreprinderile lor.

46. Recunoaşterea dreptului învăţătorilor şi preoţilor de a fi aleşi în Parlament.

47. Mărgenirea prin lege, conform Constituţiei a dreptului scrisului politic la Români.

48. Aplicarea eficace a măsurilor penale prevăzute în lege în contra scrierilor pornografice.

49. Votul universal pentru Rmâni şi represintarea minorităţilor.

Acest program, conţinând 49 de articole, s'a votat în consfătuirile ţinute în zilele de 23 şi 24 April 1910

şi s'a primit şi semnat de toţĭ ceĭ presenţi la consfătuirea partidului naţionalist-democrat în Bucureşti, 24 April 1910.

Preşedintele Adunării,
Locotenent-colonel I. Manolescu-Mladian.
Secretar, *George Mil. Demetrescu.*

Acest program îl vom păstra, răspândi şi apăra cu toată puterea şi statornicia noastră, privind aceasta ca întâia noastră datorie de cinste.

N. IORGA **A. C. CUZA.**

(Urmează numeroase iscălituri)

Aiesta-i programu' nostru, fraţilor, şi după cum vedeţi noi sântem hotărâţi să luptăm pentru prefaceri, în ce priveşte legăturile ţării noastre cu ţările străine, prefaceri privitoare la ţărănime, prefaceri privitoare la negustorii şi meşteşugarii români din oraşe, prefaceri privitoare la biserici, şcoli şi slujbaşi, şi prefaceri privitoare la Ţara întreagă. Amu eu am să vă tălmăcesc numai punctele privitoare la ţărănime şi din cele privitoare la Ţara întreagă numai pe cel din urmă. Nu vi le tălmăcesc pe toate, pentru că şi aşa răvaşul meŭ îi prea lung.

Aşa dar în punctu' 2 din programu' nostru stă scris: «Revizuirea operei de împroprietărire de la 1864, în «senzul de a se întregi împroprietărirea acolo unde «s'a dat cu lipsă şi de a se înlătura usurpatorii acestor «pământuri». Iată ce însemnează asta: La 1864, când neuitatu' nostru Voevod Cuza o împroprietărit pe ţarani, s'o întâmplat în graba aceia două lucruri: întâiu o fost mulţi proprietari, cari o dat mai puţin din moşiile lor de cât trebuia să deie după legea lui Cuza-

Vodă, şi a' doilea s'o strecurat de-o luat pământuri o mulţime de târgoveţi, cari nici astăzi nu stau la ţară şi nu şi-o făcut gospodărie acolo. Amu noi, dându-ne sama că ţaranii au mare nevoie de pământ, vrem să luptăm ca să se facă lege, ca proprietarii cari n'o dat cât trebuia atunci, să deie amu, iar târgoveţilor, cari o fost împroprietăriţi fără drept, să li se iee pământurile acelea şi să se deie la ţarani. Cu mijloacele iestea s'ar câştiga o mulţime de pământuri pentru ţărănime, da' tot n'ar fi destule pentru a acoperi nevoia cea mare, şi de aceia noi zicem în punctu' a' treilea din program aşa: «Colonizarea pe moşiile Sta«tului cu plugari români aleşi şi întemeierea de ferme«model cu anexe de industrii agricole». Adică, în loc ca moşiile Statului să se deie la arendaşi cu preţuri de nimic, să se aşeze pe ele plugari harnici, să se întemeieze gospodării alese, în cât să fie pildă bună pentru celelalte gospodării ţărăneşti. Apoi la punctu' a' patrălea noi zicem: «Hrănirea Casei Rurale pre«făcută în instituţie de Stat, cu excedentul budgetar «şi cumpărarea de către această casă a moşiilor de la Societăţile de binefacere. Să fiţi cu mare luare aminte, fraţilor, la punctu' iesta, pentru că îi de foarte mare însemnătate pentru toată ţărănimea. Ştiţi cu toţii că s'o făcut o bancă numită «*Casa Rurală*», care ar fi să ajute pe ţarani la cumpărarea de moşii. Acesta-i un aşăzământ tare bun, da' cârmuitorii o făcut banca asta în aşa fel în cât să nu li poată folosi tocmai mult ţaranilor. Ei o pus în bancă mai mulţi bani de-a bogătaşilor, cari vreau, bine înţeles, să aibă dobânzi mari, şi de aceia nu cumpără de cât moşiile cari li pică tare ieftin, şi ei la rându' lor li vând tare scump aşa în cât i'i lehamete omului să cumpere o bucăţică

de pământ, că trebuie să plătească cât nu face. De aceia naţionaliştii zic că banca aceia să fie numai cu banii Statului, care nare nevoie de dobînzi, ci trebue numai să le ajute oamenilor să-şi cumpere pământ. Şi atunci Casa Rurală are să poată da şi preţuri mai bune proprietarilor, cari or vrea să-şi vândă moşiile, şi tot odată să le deie destul de ieftin la ţarani, ca să le poată cumpara. Cum însă nici în feliu iesta n'au să fie prea mulţi proprietari cari să-şi vândă moşiile, de aceia noi vrem să luptăm ca să se facă o lege ca banca asta să cumpere rând pe rând moşiile căzute în mâna tovărăşiilor de asigurare — cari de multe ori îs făcute cu bani jidoveşti — şi moşiile spitalelor şi a tuturor aşăzămintelor de binefacere. Da' pentru asta îi trebuie Casei Rurale mulţi bani, de aceia noi zicem că toate prisosurile din veniturile ţării, cari rămân, după ce se fac toate cheltuielile, să se verse la banca aceia. Şi cînd sânt ani buni rămân prisosuri frumoase, de câte 10, 20 şi chiar 30 de milioane. Ce n'ar putea face Casa Rurală cu banii ieştia cari aşa se împrăştie în toate părţile, de te miri ce se mai face cu ei!

Şi amu să trecem la punctu' a cincilea care, după cum aţi văzut, glăsuieşte aşa: «Interzicerea dreptului «de a se aduce lucrători agricoli străini, întru cât în «ţară sunt lucrători români disponibili, şi crearea unui oficiu permanent al muncii». Şi asta însămnează că noi vrem să luptăm ca să se facă o lege, ca moşierii şi arendaşii să nu-şi aducă mii şi mii de lucrători, străini, cari toamna duc zeci de milioane din ţara noastră în ţara lor, pe când sătenii noştri de prin locuri mai deslocuite n'au ce lucra. Noi zicem să se facă anume o cănţalarie mare în Bucureşti şi

altele mai mici prin cele oraşe, cari să n'aibă altă treabă de cât să cerceteze unde este nevoie de lucrători şi unde n'au oamenii de lucru, şi aşa să-i îndrepte şi pe cei ce cată lucrători şi pe cei ce cată lucru, ca să se folosească toţi, iar banii să rămâie în ţară.

Punctu' a' şeselea-i scurt: «Desfiinţarea prestaţiei». În toate ţările mai înaintate drumurile îs făcute şi păstrate în bună stare, de meşteri pricepuţi şi plătiţi cu leafă, şi de aceia drumurile în ţările acelea îs aşa de bune şi frumoase, iar la noi cu prestaţia nu numai că li se fac o mulţime de nedreptăţi şi năcazuri ţăranilor, da' avem şi drumuri aşa de rele, că îi groază omului să meargă undeva pe vreme bună, da' încă pe vreme rea. Şi de aceia noi vrem să luptăm ca să se desfiinţeze prestaţia, şi drumurile să le facă şi ţâie în bună stare Statu' că bani se găsesc ei, numai bună chivernisală să fie.

Punctu' a' şeptele a programului naţionalist-democrat este: «Desfiinţarea capitaţiei (impositului per-«sonal) şi aşezarea unui imposit progresiv pe venit». Adică să nu mai fie bir pe cap, ci numai pe venit, şi aşa ca ţaranu' să plătească mai puţin, iar bogătaşii cei mari de tot, să plătească cu mult mai mult de cum plătesc astăzi, pentru că ei ar plăti din prisosurile lor mari, nu ca ţaranu', din nevoi!

Iar punctu' a optălea pe cât îi de scurt, pe atâta-i de însămnat pentru ţărănime: «Cadastrarea proprietăţii imobiliare», adică ingineri anume plătiţi să facă hărţi pentru bucăţica de pământ a fiecăruia, ca să înceteze odată omorurile, bătăile, judecăţile nesfârşite şi prăpădirea banilor şi-a vremii de muncă, pentru

mutări de haturi și pentru atâtea alte neînțelegeri iscate de la pământ.

În punctu' a nouălea noi zicem: «Organizarea ad«ministrativă a proprietății moșnenilor aflați în indi«visiune și comasarea proprietății individuale». Sânt mulțime de pământuri răzășești stăpânite în devălmășie și așa de rău îngrijite și supraveghiate în cât nu se folosește mai nimeni de dânsele, noi vrem să facem ca acele locuri să fie așa îngrijite, în cât să aducă foloase mari, și tuturora cari au dreptu'. Iar prin «Comasare» înțălegem ca un gospodar să nu aibă pământu' lui — mult, puțin cât îl are — împrăștiet în toate părțile în așa fel, în cât să nu se poată folosi cum trebuie de dânsu', ci să se facă schimburi sub privigherea unei legi în așa fel, încât fiștecare să'și aibă pământu' lui într'o singură bucată.

La puntu' a' zecelea cerem o lege pentru «încurajarea industriei casnice țărănești», adică să fie îndemnați și ajutați aceia cari se ocupă cu diferite meșteșuguri casnice.

Apoi partidu naționalist-democrat dându-și seama că până la cumpărarea pământurilor, țărănimea are nevoie să se înfiripeze înființând obștii de arendare a a moșiilor, caută să îndepărteze pe aceia, cari speculează moșiile și munca țărănească, adecă pe arendașii străini de neamul și legea noastră. De aceia a pus în program punctu' al unsprezecelea: «Interzicerea dreptului pentru străini de a lua moșii in arendă».

Iar pentrucă Jidanii a căzut ca lăcustele asupra satelor noastre, am pus punctul al doisprezecelea: «Oprirea prin lege a stabilirii Evreilor la sate», adecă nimeni să nu-i poată oploși, nici Consiliul Comunal, nici Prefectura și nici Ministru.

Punctu' al treisprezecelea este: »Restabilirea legă«turilor tradiționale dintre Biserică și Școala rurală, «prin prelungirea cursului primar până la vârsta de «16 ani, introducându-se într'o măsură mai largă în«vățământul practic agricol și religios». Adecă să umble copii la școala până la vârsta de 16 ani, dar să nu învețe numai carte, ci sà învețe și lucruri trebuitoare pentru gospodărie; cum se lucrează mai bine pământu', cum se îngrijesc vitele, cum se îngrijesc pomii, cum se ține o prisacă și alte lucruri de mare folos. Apoi să învețe rugăciuni frumoase, să se deprindă a merge în fiecare Duminecă și sărbătoare la Biserică, ca să-și îndrepte mintea și inima spre Dumnezău, că noi prea am uitat drumul Bisericii, și nu-i bine!

După aceia, știind noi că-i în firea tovărășiilor să se cârmuiască ele în de ele, și văzând că cei dela cârmă, cată să se folosească de băncile sătești pentru a întări puterea partidelor lor asupra țărănimii, noi am pus în program punctu' al paisprezecelea: «Desființarea tutelei Statului asupra băncilor populare și «constituirea lor în federații independente», adecă băncile să se întovărășască între ele și să se cârmuiască singure.

Apoi punctu' al cinsprezecelea spune: «Dezvoltarea «cooperației rurale și preferarea obștiilor sătești la «antreprize și furnituri, fața cu oricine alții, la pre«țuri egale». Adecă om căta să facem toate feliurile de tovărășii țărănești, cari de câte ori ar vrea să vândă ceva Statului, ori să cumpere, să fie primite mai de grabă de cât oricine altu'.

Punctul al șaisprezecelea este iarăși foarte însemnat pentru țărănime: «Ținerea în seamă a vechiului drept «vicinal (protimisis) față de sătenii din satele apro-

«piate, la vânzarea de moşii.» Vrem adecă să reînviem «o veche şi tare bună lege românească: Să nu aibă nimeni dreptul să-şi vândă moşia, decât atunci când satele de pe acea moşie or da în scris că n'au nevoie de ea, şi că nu vrau s'o cumpere ele.

Şi pentrucă mulţi proprietari nu-şi îngrijesc singuri moşiile, ci stau de petrec în străinătate lăsându-şi moşiile şi ţaranii de pe ele în prada arendaşilor, de aceia s'a pus în programul nostru punctul al şaptesprezecelea: «Sporirea impositului pentru aceia cari nu-şi caută singuri moşiile», adecă să fie puşi la dări cu mult mai grele decât aceia cari îşi lucrează singuri moşiile.

Apoi punctu' al optsprezecelea: «Stabilirea în dreptul succesoral al unui minimum în împărţirea proprietăţii ţerăneşti». Voim adecă să se facă o lege, ca pământul ţărănesc să nu se poată împărţi prin moştenire la mai puţin de două fălci şi jumătate de pildă, că altfel oricât pământ ar avea un gospodar, nepoţii lui tot la câteva prăjini au să ajungă. Dacă a şti însă omu că nu li poate da la toţi copiii pământ, atunci pe unu are să-l deie la meşteşug, pe altu să-l facă om cu învăţătură, şi aşa mai departe, iar dacă nu s'or putea toate astea, atunci copiii cari or moşteni pământ, să fie datori să li deie celorlalţi partea în bani. Numa aşa om putea ajunge să avem şi meşteşugari şi negustori români, şi totodată şi gospodării ţărăneşti statornice şi bine întemeiate.

Şi amu am ajuns la cel din urmă punct, care după socotinţa noastră îi cel mai de căpetenie pentru ţărănime, este punctu patruzeci şi nouă: «Votul universal pentru toţi Românii şi represintarea minorităţilor». Adecă toţi Românii, fără deosebire de avere,

să aibă deopotrivă drept de vot, şi votu ţaranului sărac să preţuiască tot atâta cât şi votu boierului celui mai bogat, pentrucă nu-i drept ca 5 ¹/₂ milioane de ţarani să aleagă numai 38 de inşi în Sfatu ţării, şi câteva sute de mii să aleagă 120 de inşi.

Aiestea-s prefacerile priitoare ţărănimii româneşti, pentru a căror aducere la îndeplinire s'o hotărât să lupte fără şovăire *partidu' naţionalist-democrat*, în numele căruia îmi pun şi eŭ candidatura la colegiul ţărănesc din judeţu Suceava.

Un singur lucru mi-o rămas să vă mai adaog: Dacă m-iţi alege pe mine deputat să ştiţi că tot timpu cât n'oi fi ocupat în Sfatu' ţării am să-l petrec în mijlocu' d-voastră, umblând din sat în sat ca să ţin întruniri, unde să vă spuneţi nevoile şi durerile, unde eu am să vă dau sama ce am făcut în Sfatu' ţării, am să vă povestesc totdeauna arătându-vă calea binelui d-voastră, am să îmbărbătez tovărăşiile care sînt, şi am să cat să le înjgheb, unde nu's, am să cat să vă încheg tovărăşii de sfat şi cetire, am să sar cu hotărâre în apărarea d-voastră, când v'a nedreptăţi cineva, într'un cuvânt am să fiu de-avalma cu d-voastră, fraţilor, şi la bucurie şi la durere.

Amu d-voastră îţi face la alegeri, cum îţi socoti până atunci însă se apropie Sfintele Sărbători şi de aceia după obiceiu strămoşesc eu vă urez sanatate şi voie bună.

Ion Zelea-Codreanu

Huşi, 10 Decembre 1910.
